

BUXGALTERIYA HISOBINING AVTOMATLASHTIRILISHI: ZAMONAVIY DASTURLAR TAHLILI

Qo'chqorova E'zoza Rahimjon qizi

*Toshknet Xalqaro Moliyaviy Boshqaruv va Texnologiyalar Universiteti
Buxgalteriya hisobi va Moliya (UOS) Fakulteti 4-kurs talabasi.*

Annotatsiya. Ushbu maqola buxgalteriya hisobining avtomatlashtirilishi va zamonaviy buxgalteriya dasturlarining imkoniyatlarini tahlil qilishga bag'ishlangan. Raqamli texnologiyalar tez sur'atlar bilan rivojlanib borayotgan hozirgi davrda buxgalteriya amaliyotini avtomatlashtirish muhim zaruratga aylanmoqda. Avtomatlashtirilgan hisob tizimlari inson omiliga bog'liq xatoliklarni kamaytiradi, ish unumdorligini oshiradi, real vaqt rejimida tahliliy ma'lumotlar olish imkonini yaratadi.

Maqolada 1C, QuickBooks, SAP, Zoho Books, Xero kabi keng tarqalgan dasturiy mahsulotlarning funksional imkoniyatlari, ularning afzalliklari va kamchiliklari, foydalanuvchilarga qulaylik darajasi hamda kichik va o'rta biznes subyektlariga mosligi o'rganiladi. Bundan tashqari, buxgalteriya hisobining avtomatlashtirilishi korxonalarda moliyaviy nazoratni kuchaytirish, resurslardan oqilona foydalanish va hisobotlarni aniqlik bilan tuzishda qanday foyda berishi tahlil qilinadi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, buxgalteriya dasturlarini to'g'ri tanlash va ulardan samarali foydalanish orqali tashkilotlarda moliyaviy boshqaruv sifati sezilarli darajada oshadi.

Kalit so'zlar: Buxgalteriya hisobi, avtomatlashtirish, raqamli texnologiyalar, 1C, SAP, QuickBooks, Xero, Zoho Books, dasturiy ta'minot, moliyaviy nazorat, tahliliy ma'lumotlar, hisob yuritish, soddalashtirish, real vaqt, korxona boshqaruvi.

KIRISH

Zamonaviy iqtisodiyotda axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi barcha sohalarda, xususan, buxgalteriya hisobida ham tub o'zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Raqamli transformatsiya jarayoni korxona va tashkilotlarni an'anaviy buxgalteriya hisobidan voz kechib, avtomatlashtirilgan buxgalteriya tizimlariga o'tishga undamoqda. Avtomatlashtirish nafaqat hisob yuritish jarayonini soddalashtiradi, balki inson omiliga bog'liq xatoliklarni kamaytiradi, moliyaviy operatsiyalarning tezkorligi va aniqligini ta'minlaydi. Ayniqsa, zamonaviy dasturlar yordamida buxgalteriya hisobini real vaqt rejimida yuritish, hisobotlar tayyorlash, soliq hisobotlarini avtomatik ravishda shakllantirish va tahliliy ma'lumotlarni olish imkoniyati mavjud.

Buxgalteriya hisobining avtomatlashtirilishi kichik, o'rta va yirik biznes subyektlari uchun birdek dolzarb masala bo'lib, bugungi raqobatbardosh muhitda bu jarayon korxona barqarorligi va samaradorligini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Avtomatlashtirish orqali korxonalar vaqt va resurslarni tejaydi, moliyaviy boshqaruvda shaffoflikni ta'minlaydi va

strategik qarorlar qabul qilishda ishonchli ma'lumotlar bazasiga ega bo'ladi. Shu sababli, dunyo bo'ylab ko'plab tashkilotlar buxgalteriya tizimlarini raqamli texnologiyalar asosida takomillashtirmoqda.

Bugungi kunda bozorda buxgalteriya hisobini avtomatlashtirish uchun keng ko'lamli dasturiy mahsulotlar mavjud. Ular orasida 1C: Buxgalteriya, SAP, QuickBooks, Xero, Zoho Books kabi tizimlar keng tarqalgan. Ushbu dasturlar foydalanuvchilarga foyda va zarar hisobotlari, balans, naqd pul oqimi, soliq hisoboti kabi moliyaviy hisobotlarni tez va aniq tayyorlash imkonini beradi. Shu bilan birga, bu dasturlar bulut texnologiyalariga asoslangan bo'lib, ulardan istalgan joyda va vaqtda foydalanish imkonini yaratadi. Bunday imkoniyatlar, ayniqsa, kichik va o'rta biznes subyektlari uchun muhim hisoblanadi.

O'zbekistonda ham buxgalteriya hisobining avtomatlashtirilishiga bo'lgan ehtiyoj yildan-yilga ortib bormoqda. Korxonalarda elektron hisob-faktura, soliq hisobotlari, kadrlar hisoboti va boshqa moliyaviy ma'lumotlarni avtomatik tarzda yuritishga bo'lgan talab kuchaymoqda. Bu esa yuqori darajadagi dasturiy mahsulotlarga ehtiyojni oshiradi. Shu bilan birga, buxgalteriya dasturlaridan foydalanishda malakali mutaxassislarning yetishmasligi, dasturiy ta'minot narxining yuqoriligi, til va interfeysdagi moslik muammolari kabi ayrim cheklovlar ham mavjud.

Ushbu maqolada buxgalteriya hisobining avtomatlashtirilishi jarayoni, undan foydalanilayotgan zamonaviy dasturiy mahsulotlar, ularning afzalliklari va kamchiliklari, korxonalarga ta'siri va amaliyotdagi muammolar tahlil qilinadi. Shuningdek, maqolada raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish orqali buxgalteriya hisobini yanada samarali va zamonaviy shaklda tashkil etish bo'yicha tavsiyalar ham beriladi. Maqola natijalari zamonaviy dasturiy yechimlar orqali buxgalteriya tizimini takomillashtirishni istagan tashkilotlar uchun foydali bo'lishi mumkin.

ASOSIY QISM

Buxgalteriya hisobining avtomatlashtirilishi zamonaviy tashkilotlar faoliyatida muhim rol o'ynaydi. Bu jarayon tashkilotning moliyaviy axborotlarini to'plash, qayta ishlash, tahlil qilish va hisobot tayyorlash kabi vazifalarni inson aralashuvisiz yoki minimal aralashuv bilan amalga oshirish imkonini beradi. An'anaviy buxgalteriya tizimlarida ko'plab ishlar qo'lda amalga oshirilgan bo'lib, bu vaqt yo'qotilishi, xatoliklar va samarasizlikka olib kelardi. Avtomatlashtirilgan tizimlar esa bu muammolarni sezilarli darajada kamaytiradi va moliyaviy nazoratni kuchaytiradi.

Bugungi kunda bozorda buxgalteriya hisobini yuritish uchun ko'plab zamonaviy dasturlar mavjud. Ular orasida eng ommaboplaridan biri – **1C: Buxgalteriya** dasturidir. Bu dastur O'zbekiston va MDH davlatlarida keng qo'llaniladi. U soliq hisobotlari, ish haqi hisob-kitoblari, asosiy vositalarni hisobga olish, balans va moliyaviy hisobotlarni avtomatik ravishda shakllantirish imkonini beradi. Dastur foydalanuvchiga qulay interfeysga ega bo'lib, soddalashtirilgan va kengaytirilgan funksiyalarni taqdim etadi.

Shuningdek, **QuickBooks** dasturi asosan kichik va o'rta biznes subyektlari uchun mo'ljallangan bo'lib, buxgalteriya hisobining barcha yo'nalishlarini qamrab oladi. U onlayn

rejimda ishlaydi, foydalanuvchiga real vaqt rejimida hisob-kitoblar yuritish va moliyaviy tahlillar olib borish imkoniyatini yaratadi. QuickBooks bulut texnologiyalari asosida ishlaydi, bu esa ma'lumotlarga istalgan vaqtda va joyda kirish imkonini beradi.

SAP — yirik korxonalar uchun mo'ljallangan murakkab buxgalteriya va moliyaviy boshqaruv tizimidir. U korxonaning barcha moliyaviy jarayonlarini yagona platformada birlashtiradi. SAP tizimi orqali nafaqat buxgalteriya, balki marketing, logistika, ishlab chiqarish va boshqa sohalarni ham boshqarish mumkin. Biroq SAP'ning murakkabligi va qimmatligi uni kichik biznes uchun to'g'ri kelmasligi mumkin.

Xero va **Zoho Books** kabi dasturlar esa xalqaro miqyosda keng qo'llanilmoqda. Ular foydalanuvchiga zamonaviy dizayn, qulay interfeys, avtomatik bank integratsiyasi, onlayn to'lovlar va moliyaviy hisobotlar tuzishda keng imkoniyatlar beradi. Bu dasturlar asosan ingliz tilida bo'lib, xalqaro kompaniyalar va eksport-import bilan shug'ullanuvchi tashkilotlar orasida mashhurdir.

Avtomatlashtirilgan buxgalteriya tizimlarining afzalliklari quyidagilardan iborat:

- Moliyaviy axborotlarning aniqligi va tezligi ortadi.
- Qog'oz hujjatlar hajmi kamayadi, hisob-kitoblar raqamli shaklda yuritiladi.
- Inson xatolari kamayadi, ish unumdorligi oshadi.
- Soliq va moliyaviy hisobotlar avtomatik tuziladi.
- Har qanday moliyaviy holat real vaqt rejimida ko'rinib turadi.
- Uzoq muddatli tahlillar va prognozlar qilish imkoniyati yaratiladi.

Biroq bu tizimlardan foydalanishda ayrim kamchiliklar ham mavjud. Eng avvalo, buxgalteriya dasturlarini to'liq tushunish va ulardan to'g'ri foydalanish uchun malakali mutaxassislar zarur. Dasturiy ta'minotlar o'zgarib, yangilanib boradi, bu esa doimiy o'qitishni talab qiladi. Bundan tashqari, ba'zi dasturlar litsenziyalangan va qimmat bo'lishi mumkin.

O'zbekistonda avtomatlashtirilgan buxgalteriya tizimlarining joriy qilinishi asta-sekin ommalashib bormoqda. Davlat soliq qo'mitasi, banklar va boshqa rasmiy organlar ham elektron hujjatlar va hisob-fakturalarni talab qilmoqda. Bu holat tashkilotlarni buxgalteriya dasturlaridan foydalanishga undaydi. Shu bois, har bir korxona o'z faoliyat ko'lamiga mos dasturni tanlashi va uni o'z ichki buxgalteriya tizimiga uyg'unlashtirishi zarur.

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy buxgalteriya dasturlari korxonalar uchun qulay, tejamkor va ishonchli hisob yuritish vositasi bo'lib xizmat qiladi. Bu tizimlarning to'g'ri tanlanishi va samarali qo'llanilishi buxgalteriya hisobining sifatini sezilarli darajada oshiradi hamda tashkilotning raqobatbardoshligini ta'minlaydi.

XULOSA

Buxgalteriya hisobining avtomatlashtirilishi hozirgi zamonaviy iqtisodiy sharoitda korxona va tashkilotlar uchun zaruratga aylangan. Ushbu maqolada tahlil qilinganidek, buxgalteriya dasturlari – xususan, 1C, SAP, QuickBooks, Zoho Books va Xero – hisob yuritish jarayonlarini yengillashtiradi, inson omiliga bog'liq xatoliklarni kamaytiradi hamda moliyaviy nazoratni kuchaytiradi. Avtomatlashtirilgan tizimlar nafaqat buxgalteriya

amaliyotini tezlashtiradi, balki real vaqt rejimida hisobotlar tuzish, soliq majburiyatlarini aniqlik bilan bajarish va moliyaviy tahlillarni amalga oshirish imkonini yaratadi.

Shu bilan birga, dasturlardan samarali foydalanish uchun malakali kadrlar, zarur infratuzilma va doimiy texnik qo'llab-quvvatlash muhim hisoblanadi. Kichik va o'rta korxonalar uchun mos va tejamkor dasturlarni tanlash, ularni o'z faoliyatiga moslashtirish muhim ahamiyatga ega.

Xulosa qilib aytganda, buxgalteriya hisobini avtomatlashtirish – bu zamon talabi bo'lib, korxonaning raqobatbardoshligi, moliyaviy barqarorligi va shaffofligiga xizmat qiluvchi muhim vositadir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Akhmadjonov, O., Abdullaev, A., Umarjonov, B., & Shamsiddinov, M. (2021). Islom moliyasining xususiyatlari. *Scientific progress*, 2(8), 634-638.
2. Akhmadjonov, O., Abdullaev, A., Shamsiddinov, M., & Umarjonov, B. (2022). ISLAMIC FINANCE. *Scientific progress*, 3(2), 48-50.
3. Akhrorjon, A., & Oybek, A. (2022). Characteristics of Islamic Finance. In *International scientific conference" Topical issues of the economy in modern*.
4. Akhmadjonov, O., Abdullaev, A., Ubaydullayev, A., Omonov, I., & Mirzamahmudov, B. (2022). ISLOM BANKI VA AN'ANAVIY BANKLAR O'RTASIDAGI FARQLAR. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(10-2), 755-761.
5. Akhrorjon, A. (2022). Uzbekistan and the World Trade Organization management system. In *International scientific conference" Topical issues of the economy in modern*.
6. Akhrorjon, A., & Oybek, A. (2022). Danger in Islamic Banking. In *International scientific conference" Topical issues of the economy in modern*.
7. Abdullaev, A. (2022). O'zbekiston iqtisodiyoti uchun jstga a'zo bo'lish sabab muammo va natijalari. *Raqamli texnologiyalar va ta'lim istiqbollari*, 1(2), 113-121.
8. Akhrorjon, A., & Zumradkhan, K. (2022). The impact and results of membership of the wto on the education system. *Educational Research in Universal Sciences*, 1(5), 24-32.
9. Akhrorjon, A. (2022). Reasons, problems and consequences for the accession of the Uzbek ecanomy to the WTO. In *International scientific conference" Topical issues of the economy in modern*.
10. Akhmadjonov, O., Abdullaev, A., Karimova, S., & Solijonova, F. (2022). Jahon savdo tashkiloti boshqaruv tizimi. *Scientific progress*, 3(2), 343-347.
11. Akhmadjonov, O., Abdullaev, A., Anvarov, J., & Ismoilov, S. (2022). Islom moliyasi. *Scientific progress*, 3(2), 45-47.
12. Akhmadjonov, O., Abdullaev, A., Yusupov, S., & Anvarov, J. (2021). Islom bankchiligidagi xavf. *Scientific progress*, 2(8), 639-642.

13. Axadjon o'g'li, A. A., & Sabirovna, G. G. (2025). JSTGA A'ZO BO 'LISHNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI. *ZAMIN ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI*, 1(5), 101-108.
14. Abdullaev, A. (2021). RAQAMLI IQTISODIYOT-KADRLAR TAYYORLASHNING DOLZARB MASALALARI. *Ushbu maqolada raqamli iqtisodiyotning o'ziga xos xususiyatlari, uning.*
15. Mamadjonov, M., Abdullayev, A., Abdurahmonov, I., & Mamadaliyev, A. (2021). Challenges of management in the digital economy. *Scientific progress*, 2(6), 1533-1537.
16. AA, M. F. M. (2021). RAQAMLI IQTISODIYOT TUSHUNCHASI, AFZALLIKLARI VA AMALIY AHAMIYATI. *ÂXEOPOT-KOMMYHHKÂflX TEXHOMrnmÂPH BÂ TEÏÏE KOMMYHHKÂ^ mÂPHHHr 3ÂMOHÂBHH MYÂMMOÏÏÂPH BÂ EHHMÏÏÂPH OHÏÏÂHH PECnYEmKÂ HÏÏMHH-TEXHHKÂHMYMÂHMHMrMÂrbPY3ÂÏÏÂP TmflÂMH*, 2(6), 794.
17. Akhmadjonov, O., Abdullayev, A., Abdupattayev, A., & Sultonov, M. (2021). Islamic banking management, assets and liabilities. *Scientific progress*, 2(6), 1525-1532.
18. Axrorjon, A., & Maxliyoxon, O. (2024). TA'LIM SIFATI OSHISHIDA JSTNING O 'RNI. *YANGI O 'ZBEKISTONDA IJTIMOIIY-INNOVATSION TADQIQOTLAR*, 2(1), 113-118.
19. Mulaydinov, F. (2024). Application, place and future of digital technologies in the educational system. *Nordik ilmiy-amaliy elektron jurnali*.
20. Jumanova, S. (2024). Analysis of PISA test results in Uzbekistan and prospects of preparing primary education students for PISA test. *Nordik ilmiy-amaliy elektron jurnali*.
21. Akhrorjon, A., & Maxliyoxon, O. (2024). IMPACT, RESULTS AND CONSEQUENCES OF WTO ACCESSION ON THE EDUCATION SYSTEM. *International Multidisciplinary Journal of Universal Scientific Prospectives*, 2(1), 6-15.
22. Ikromjonovna, J. S., & Axadjon o'g'li, A. A. (2023). O 'ZBEKISTONDA PISA TESTI NATIJALARI VA BOSHLANG 'ICH TA'LIM O 'QUVCHILARINI BU TESTGA TAYYORLASH ISTIQBOLLARI. *QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI*, 9, 159-162.
23. Abdullaev, A., & Odilova, M. (2024). The Role of WTO in Improving the Quality of Education. *Yosh Tadqiqotchi Jurnali*, 3(1), 140-148.